

RĪGA

07.08.2025 Nr. N-2025/3356

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai

_DEFAULT@90001162258

sprk@sprk.gov.lv

Par siltumenerģijas apgādes metodikas aptaujas rezultātiem

1. Vispārīgi par aptauju

- 1.1. Viedokļu apkopošanas nolūkos AS "RĪGAS SILTUMS" sagatavoja aptauju par potenciālajām siltumenerģijas apgādes metodikas izmaiņām, kas tika izsūtīta Latvijas siltumuzņēmumu asociācijas (turpmāk - LSUA) biedriem. Aptauja *Microsoft Forms* formātā tika izsūtīta 52 potenciālajiem respondentiem 2025. gada aprīlī. No kopējā respondentu skaita tika saņemtas 7 atbildes, AS "RĪGAS SILTUMS" savas atbildes aptaujā nesniedza.
- 1.2. Šīs aptaujas mērķis bija apkopot LSUA biedru, kā arī citu centralizētās siltumapgādes (turpmāk - CSA) uzņēmumu viedokļus saistībā ar potenciālām izmaiņām CSA tarifu noteikšanas metodikā. Sniegtās atbildes un komentāri tika apkopoti anonimizētā veidā.
- 1.3. AS "RĪGAS SILTUMS" paredz, ka apkopotie jaunās metodikas koncepti var tikt ieviesti pēc brīvprātības principa, proti, spēkā var palikt gan esošā, gan potenciāli jaunā metodika, vai arī jaunās metodikas koncepti tiek attiecināti tikai konkrēta izmēra uzņēmumiem.
- 1.4. Aptaujas rezultāti var tikt izmantoti diskusijās ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisiju (turpmāk - SPRK), ar mērķi vecināt pilnvērtīgāku iesaistīto pušu viedokļu apmaiņu. Aptauja tika izsūtīta un atbildes tika sniegtas pirms SPRK 2025.gada 22.maijā publicēja Konsultāciju dokumentu par siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodiku.
- 1.5. Aptauju veidoja trīs sadaļas, kurās kopā bija 33 jautājumi. Sadaļas veidoja jautājumi par uzņēmumu pamatinformāciju, uzņēmumu viedokļi par spēkā esošo

CSA pakalpojumu tarifu un koģenerācijas tarifu aprēķināšanas metodiku, kā arī piedāvāto jauno metodikas konceptu.

2. Respondenti

- 2.1. Aptaujā piedalījās dažādu izmēru siltumenerģijas ražošanas un pārvades uzņēmumi no Vidzemes, Kurzemes, Zemgales un Latgales.
- 2.2. Ņemot vērā, ka lielākā daļa no respondentiem pārstāv vidēja un liela izmēra uzņēmumus (pēc darbinieku skaita un uzstādītajām siltumenerģijas jaudām), pieņemams, ka respondenti visticamāk ir pieredzējuši nozares profesionāļi, kas aktīvi iesaistās tās attīstībā un sadarbojas ar pašvaldībām.
- 2.3. Visi aptaujātie uzņēmumi izmanto vairāk nekā vienu kurināmā veidu, kas norāda uz stratēģisku pieeju energoresursu dažādošanā. Biomasu izmanto katrs aptaujā atbildējušais siltumenerģijas ražošanas uzņēmums, kā arī visi ziņoja, ka ražošana notiek katlu mājās, taču daži papildus izmanto arī koģenerācijas iekārtas vai citas tehnoloģijas.
- 2.4. Sniegtās atbildes norāda, ka ir novērojama pozitīva tendence un vēlme īstenot bez-kurināmo tehnoloģiju ieviešanu, veicinot ilgtspējīgu tehnoloģiju izmantošanu. Daļa uzņēmumu jau ir uzstādījušas šīs tehnoloģijas, bet citi vēl plāno to ieviešanu, norādot, ka uzņēmumi ir ieinteresēti kļūt klimatneitrāli. Tikai divi uzņēmumi atbildēja, ka šobrīd neapsver bez-kurināmo tehnoloģiju ieviešanu.

3. Respondentu viedoklis par spēkā esošo siltumapgādes tarifu metodiku

- 3.1. Respondentu sniegtās atbildes parāda, ka tie nevar apgalvot, ka šī brīža metodika ir apmierinoša. 86% respondentu sniedza atbildi, ka vidējais CSA tarifa apstiprināšanas ilgums ir ilgāks par pusgadu. Ilga tarifu apstiprināšanas process var radīt finansiālu nenoteiktību uzņēmumiem un kavēt investīciju plānošanu.
- 3.2. Kopumā uzņēmumi uzskata, ka esošā metodika ir pārāk sarežģīta, neelastīga un neveicina attīstību, kā arī nepietiekami atspoguļo uzņēmumu izmaksas un riskus. Metodika nespēj pielāgoties tirgus izmaiņām, tarifu pārskatīšanas process ir pārāk ilgs, administratīvais slogs un spēja veicināt investīcijas un inovācijas ir izteikti neapmierinoši. Uzņēmumi, iespējams, izjūt spiedienu uz rentabilitāti, kas var ietekmēt to spēju attīstīties un nodrošināt kvalitatīvus pakalpojumus ilgtermiņā.
- 3.3. Aptaujas dalībnieki norāda, ka citi esošās CSA metodikas neapmierinošie aspekti ir saistīti ar to, ka metodika ir pārāk birokrātiska un laikietilpīga, koncentrējas uz nebūtiskām pozīcijām, tajā trūkst elastības attiecībā uz lietotājiem nodotā

siltumenerģijas apjoma izmaiņām, ir grūtības atspoguļot nākotnes investīcijas, kā arī nav vienkāršas pieejas citu izmaksu (un izmaksu izmaiņu) iekļaušanai tarifā, ja tās nav saistītas ar kurināmo vai iepirktās siltumenerģijas cenu.

- 3.4. Aptaujas dalībnieki norāda, ka pozitīvais esošajā CSA metodikā ir tas, ka tā nodrošina iespēju ātri mainīt tarifu atbilstoši kurināmā vai iepirktās siltumenerģijas izmaksu izmaiņām. Ar augstāku peļņas normu (kopkapitāla rentabilitāti) metodika ļauj kompensēt citas neatbilstības tarifā, piemēram, neiekļautās, bet faktiski attiecināmās izmaksas vai to novirzes (pieaugumu) pret apstiprināto tarifa projektu. Pozitīvi, ka metodika ietver neparedzēto ieņēmumu un izmaksu komponenti, kā arī tā sniedz noteiktu ērtības līmeni jau ilgstoši izstrādātā pieraduma dēļ.
- 3.5. Aptaujas dalībnieki apmierinoši vērtē arī sadarbību ar SPRK un kopumā norāda uz to, esošā CSA metodika ir praktiski pielietojama un zināma, taču tai piemīt strukturāli trūkumi — īpaši neelastīgums, birokrātija un ierobežota spēja pielāgoties investīcijām — kas rada būtiskus izaicinājumus uzņēmumiem, kopumā liecinot par nepieciešamību veikt mērķtiecīgus un apsvērtus metodikas uzlabojumus.

4. Respondentu viedoklis par piedāvāto jauno CSA metodikas konceptu

- 4.1. Esošā metodika jau paredz atšķirīgus tarifus ražošanai un pārvadei un sadalei, taču pastāv iespēja šo nodalījumu padziļināt (piemēram, siltumenerģijas pārvadei un sadalei piemērojot esošo kopkapitāla pieeju vai atļaut pāriet uz $RAB \times WACC$ un ienākumu griestu pieeju, kamēr ražošanai varētu piemērot vienkāršotu (daļēji liberalizētu) pieeju). Aptaujas dalībnieki ir vairāk pozitīvi noskaņoti nekā negatīvi noskaņoti par šāda veida siltumenerģijas ražošanas un pārvades un sadales nodalīšanu, ik īpaši, ja paliktu spēkā iespēja pieturēties pie esošās CSA pieejas.
- 4.2. Siltumenerģijas ražošanas segmenta daļēju liberalizāciju respondenti pārsvarā vērtē kā apmierinošu, norādot uz nepieciešamību mazināt regulatīvo slogu ražošanas segmentam, lai veicinātu jaunu tehnoloģiju ienākšanu tirgū, piemēram, ieviešot "drošības tarifu" tradicionālajām tehnoloģijām un ļaujot jaunajiem ražotājiem piedalīties tirgū bez apstiprināta tarifa, ja tie spēj piedāvāt zemāku cenu, tādējādi veicinot konkurenci un inovāciju siltumapgādē.
- 4.3. Uzņēmumu attieksme pret $RAB \times WACC$ pieeju ir vairāk apmierinoša nekā neapmierinoša, taču, ja $RAB \times WACC$ aizstāj esošo kopkapitāla pieeju, viedokļi kļūst dalīti. Nozares pārstāvji pauž, ka WACC likmei ir jābūt atbilstošai reālajai riska un kredīspējas situācijai Latvijā, un $RAB \times WACC$ pieejai jābūt ieviešamai

vienlaicīgi ar dažāda veida motivējošiem, uz efektivitāti vērstiem un ar atjautīgajiem energoresursiem saistītiem pasākumiem. Vienlaikus tiek uzsvērts, ka WACC līmenis, ja tas ir zemāks par atļauto kopkapitāla atdevi, var negatīvi ietekmēt uzņēmumu spēju segt ilgtermiņa saistības – šī iemesla dēļ uzņēmumiem būtu jāatstāj iespēja izvēlēties starp esošo un piedāvāto metodikas pieeju, vai jārod citi veidi kā, nodrošināt pielāgošanos dažādiem darbības un riska profiliem.

- 4.4. Uzņēmumu attieksme pret regulējamo WACC likmi ir neviennozīmīga – daļa uzņēmumu to vērtē neitrāli vai apmierinoši, taču daļa neapmierināti, īpaši, ja šī pieeja aizstāj esošo kopkapitāla atdeves likmi. Kā minēts augstāk, respondentu viedokļi norāda, ka pašreizējā WACC likme ir pārāk zema, lai nodrošinātu pietiekamu rentabilitāti un spēju pildīt ilgtermiņa kredītsaistības. Ņemot vērā, ka $RAB \times WACC$ pieeja neatrisina faktisko un prognozēto izmaksu atšķirības kompensāciju, it īpaši pie siltumenerģijas apjumu krišanās, tiek izteiktas bažas par spēju nodrošināt stabilu un drošu siltumapgādi pie pārāk zemas WACC likmes. Tiek uzsvērta vajadzība pēc likmes paaugstināšanas vismaz līdz kopkapitāla rentabilitātes līmenim, kas iespējams var tikt panākta ar dažādām likmēm lieliem un maziem uzņēmumiem.
- 4.5. Lielākā daļa uzņēmumu norāda apmierinātību ar ieņēmumu griestu pieejas konceptu, kas norāda uz pozitīvu attieksmi pret iespēju prognozēt nākotnes izmaksas un ienākumus, balstoties uz biznesa plānu, nevis tikai vēsturiskajiem datiem. Arī regulatīvā rēķina iekļaušana ieņēmumu griestu pieejā tiek vērtēta lielākoties pozitīvi, jo tā ļauj iekļaut plašāku izmaksu loku (piemēram, darba algas, remontus) nekā dotajā brīdī. Uzņēmumi to novērtē kā elastīgāku un reālistiskāku metodikas pieeju.
- 4.6. Respondenti norādīja, cik būtiskas ir novirzes CSA tarifa pozīcijās starp apstiprināto tarifa projektu un faktiskajiem uzņēmuma rezultātiem. Šie rezultāti atklāj, ka vairākās tarifu pozīcijās pastāv vidējas līdz būtiskas novirzes starp plānoto un faktu, kuras esošā metodika pilnībā neparedz kompensēt vai izlīdzināt. Respondenti uzsver, ka šīs novirzes būtu jāņem vērā jaunajā regulatīvajā pieejā, lai nodrošinātu taisnīgāku un elastīgāku tarifu aprēķinu.
- 4.7. Uzņēmumu attieksme pret tarifu periodiskuma ieviešanu ir pozitīva, jo regulatīvie periodi varētu palīdzēt noteikt objektīvākus tarifus un uzlabot prognozējamību. Tomēr uzņēmumi vienlaikus atkārtoti uzsver nepieciešamību vienkāršot esošo

regulējumu un ņemt vērā kapacitātes ierobežojumus dokumentu sagatavošanā un izskatīšanā.

- 4.8. Kopumā respondentu viedoklis par CSA papildinājumiem ir vairāk pozitīvs, taču viedokļi ir izteikti atšķirīgi, starp gadījumiem, kad jaunie viesumi pilnībā aizstāj esošo metodiku (vairāk negatīvs vērtējums) un kad izmaiņas metodikā var tikt pieņemtas pēc brīvprātības principa, proti, paliek spēkā arī esošā pieeja. Uzņēmumi norāda uz nepietiekamu skaidrību, kas apgrūtina jauno pieeju izpratni un praktisku pielietojumu. Tāpat tiek uzsvērts, ka esošais regulējums jau ir sarežģīts, un pirms jaunu elementu ieviešanas būtu nepieciešama vienkāršošana un skaidrības uzlabošana.
- 4.9. 2025. gada 10. aprīlī SPRK padome pieņēma lēmumu "Speciālās regulatīvās vides noteikumi", ar ko LSUA un citi enerģētikas nozares uzņēmumi tika iepazīstināti iepriekš. Aptaujas rezultāti rāda, ka respondentu viedokļi par speciālo regulatīvo vidi ir vienlīdz sadalīti starp apmierinošu un neapmierinošu vērtējumu. Šāda viedokļu atšķirība norāda uz nepieciešamību padziļinātāk izprast speciālās vides darbību un potenciāli to izmēģināt praksē.

5. Secinājumi

- 5.1. Attiecībā uz esošo CSA metodiku tiek minēti gan pozitīvi apsvērumi (piemēram, kopkapitāla rentabilitāte), gan neapmierinoši (tarifu pārskatīšanas process un administratīvais slogs, metodikas spēja pielāgoties tirgus izmaiņām un ieviest inovācijas), kopumā liecinot par nepieciešamību veikt mērķtiecīgus metodikas uzlabojumus.
- 5.2. Viedokļi par konkrētiem jaunās piedāvātās CSA metodikas aspektiem mēdz atšķirties, piemēram, par tādiem apsvērumiem kā (i) tirgus liberalizācija, (ii) ieņēmumu griestu pieeja un (iii) regulatīvā rēķina ieviešana tiek izteikts augstāks apmierinātības līmenis nekā, piemēram, RAC x WACC pieeja, it īpašu piesardzību izsakot par WACC likmes apmēru. Jaunās metodikas koncepti saņem lielāku atbalstu gadījumos, ja izvēle starp esošo un jauno pieeju paliek kā brīva komersanta izvēle.
- 5.3. Lai gan viedokļi par pāreju uz jauno metodiku mēdz atšķirties, kopējā attieksme ir vairāk pozitīva, un nozare kopumā ir atvērta pārmaiņām. Lai panāktu plašāku atbalstu, ir būtiski detalizēti izrunāt konkrētus jaunās metodikas aspektus, skaidrot ieguvumus un aktīvi iesaistīt nozares pārstāvjus diskusijās, lai kopīgi nonāktu pie risinājuma, kas apmierina iesaistītās puses.

- 5.4. Aptaujas rezultātu kopsavilkums pieejams pielikumā esošajā prezentācijā (PDF).
- 5.5. Aicinām iepazīties ar šajā vēstulē pausto. Lūdzam to izvērtēt kopā ar SPRK 2025.gada 22.maijā publicētā konsultāciju dokumenta par siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodiku komersantu sniegtajiem viedokļiem.

Valdes locekle

(paraksts *)

V. Kutkēviča

Valdes loceklis

(paraksts *)

K. Kalniņš

L. Niedra
28340236

*** Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.**